

משוריין, נושם אוויר ומחובר ליבשה לצורך רבייה – החיים המתגרים של צב הים

אם הייתם חיים בים, הייתם בוחרים להתעטף בשיריון כבד, לנשום אוויר, ולהטיל ביצים המחייבות עלייה אל החוף? כנראה שלא, אך כך בדיוק חיים צבי הים, חיות מופלאות עם חיים מאתגרים – במיוחד בעת המודרנית בגלל השפעות האדם.

צבי הים הם זוחלים. כידוע, הזוחלים התפתחו במהלך האבולוציה מהדו חיים, שבעצמם התפתחו מהדגים. צבי הים "חזרו" במהלך האבולוציה אל הים, אך נותרו עם מספר תכונות בסיסיות שאינן פשוטות לחיה ימית – נשימת אוויר המחייבת אותם לעלות כל כמה דקות לפני המים, שיריון העוטף אותם ומוסיף להם משקל, וכמובן – ביצים שחייבות מגע עם האוויר.

צבי הים מבלים את כל חייהם בים הפתוח. הזכרים ישארו לעד במים, ורק הנקבות, עם הגיען לבגרות מינית (בגיל של למעלה מעשר שנים), יחזרו להטיל בקרבת האתר בו בקעו בעצמן.

בעונת הרבייה, החלה באזורנו באביב, צבי הים מתקרבים אל המים הרדודים, מזדווגים, ולאחר מכן הנקבות עולות על החוף להטיל, תמיד בלילה.

זהו אירוע רגיש ביותר מבחינת צבות הים, ולכן חופים חוליים שיש בהם בינוי, רעש, תאורה, ופעילות נופשים אינטנסיבית – לא יאפשרו לצבות הים לעלות. מכאן החשיבות העצומה של שמירת חופי הים שלנו פתוחים וחשוכים.

צבת הים חופרת גומה בחול, ומטילה עשרות ביצים, מכסה אותן בחול, וחוזרת לים. כעבור חודשיים בערך יבקעו הביצים, בדרך כלל בשעות הערב או הלילה, והאבקועים (צבים צעירים) יעשו את דרכם המסוכנת אל המים. בדרך אורבים להם טורפים כמו שועלים, עורבים, סרטני חולות וכמובן בני אדם בפעילות נופש.

צבי הים הצעירים "מתוכנתים" לכוון דרכם אל עבר האזור הבהיר ביותר באופק – השתקפות אור הירח והכוכבים על מי הים. לא אחת, באזורים בהם קיימת תאורה במרחב החופי (טיילת, תאורת כביש, תאורת מבנים), טועים האבקועים ופונים לכיוון ההפוך – מזרחה אל היבשה, וכך מוצאים את מותם.

גם אם יגיעו בבטחה אל הים, אורבות להם שם **סכנות רבות**:

לצבים הצעירים אורבת סכנת טריפה.

לכל הצבים סיכון גבוה לפגיעה מכלי שיט (מכיוון שהם חייבים לעלות לפני המים כדי לנשום). למרות שצבי הים מוכרזים כבר כעת כערך טבע מוגן, ועל כן אסורים לדיג, אחת הסכנות הגדולות ביותר המאיימות עליהם היא פגיעה לא מכוונת מציד דיג: כ- 3000 צבי ים בשנה נלכדים ברשתות וקרסי דיג¹.

צבי ים גם נפגעים כתוצאה מפעילויות חיפוש אחרי גז ונפט. פעילויות אלה מפעילות סונאר בעוצמה גבוהה, המשדר גלי קול לעבר קרקע הים. צבים רבים

¹ Levy et. al., (2015)

נפגעים פגיעות הדף כתוצאה מפגיעת הסונאר. בעיה דומה מתרחשת סמוך לגבול עזה, שם מופעלות פצצות עומק ע"י צה"ל כדי למנוע חדירות מהים, וגם הן עלולות לגרום לפגיעות הדף בצבי הים.

לכלוך ימי מסכן גם את צבי הים: חלק מצבי הים ניזון בין השאר גם ממדוזות, ולכן לעיתים בולעים בטעות שקיות פלסטיק.

מכאן, שרק צב אחד לאלף אבקועים – ואף פחות מכך – יגיע לבגרות מינית.

בים התיכון הישראלי שני מינים עיקריים של צבי ים: צב הים החום, וצב הים הירוק.

רשות הטבע והגנים מפעילה את המרכז להצלת צבי ים, העוסק בשיקום צבים שנפגעו, ומגן על קיני הצבים בחוף הים באמצעות העתקת הקינים לחוות הדגרה מוגנות.

מה ניתן לעשות כדי לשמור על צבי הים?

1. דווחו!

ראיתם צב ים פצוע? דווחו באפליקציית Sea Watch

2. השלמת הרפורמה בדיג:

תקנות הדיג החדשות שקודמו בעקבות מאבקה של החברה להגנת הטבע יכולות להפחית את תמותת צבי הים, בזכות הרחקת ספינות המכמורת מהמים הרדודים, השבתת המכמורות בצפון הים התיכון, והשבתת הדיג בעונת האביב שהיא גם עונת הרבייה של צבי הים. אולם, נדרשת עדיין פעילות להשלמת הרפורמה ולהגנה על צבי הים:

- השבתת צי המכמורת כולו – באמצעות פיצוי הולם – והוצאתו מהמים.

- החלפת הקרסים במערך דייגי החכות לקרסים "עגולים" שלא חודרים לקיבת הצב.

3. מתאימים את הפעילות הביטחונית ופעילות חיפוש הגז והנפט לסטנדרטים מתאימים – להפחתת הפגיעה בצבי הים.

4. חופים ידידותיים לצבים:

הקפדה על חזית חשוכה כלפי החופים החוליים, ותאורה נכונה ומדויקת שלא גורמת לזיהום אור.

שמירה על פעילות פנאי ידידותית לצבים בחופי הים – ללא נסיעה על החוף, וריכוז פעילויות מרעישות ומאירות לחופים קולטי קהל, לעומת חופים שיוגדרו חופים ללא תאורה ורעש.

5. מקפידים על ניקיון הים – לוקחים הביתה את כל מה שהבאנו לחוף,
ועוד קצת...

6. מקדמים שמורות ימיות נרחבות שיגנו על הצבים בבית גידולם
הטבעי – הים!